

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ І МЕТОДИКИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ ЛІЗИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ НА ТРАНСПОРТІ

Клименко М.І., гр. 201-Мз

Науковий керівник – д-р екон. наук, проф. **Т.Д. Косова**

Національний авіаційний університет

Періодичні соціально-економічні кризи, пандемія COVID-19 несприятливо впливають на обсяги перевезень підприємств усіх видів транспорту. Зменшення обсягу їх фінансових ресурсів обмежує можливості для оновлення парку транспортних засобів за рахунок власних коштів. Для вирішення зазначеної проблеми вітчизняні суб'єкти господарювання все частіше вдаються до надання транспортних послуг на основі оперативного або фінансового лізингу авто- та залізничного транспорту. На результативність використання зазначеної схеми великий вплив має організація і методика обліку, аналізу та контролю лізингових операцій на транспорті.

Лізингові механізми активно використовують суб'єкти господарювання, що здійснюють економічну діяльність за кодами: 49.1. Пасажирський залізничний транспорт міжміського сполучення, 49.2. Вантажний залізничний транспорт, 49.3. Інший пасажирський наземний транспорт, 49.4. Вантажний автомобільний транспорт, надання послуг перевезення речей. Результатом діяльності зазначених підприємств є надання специфічних послуг, які не мають матеріальної форми і відрізняються напрямками формування доходів, складом і структурою витрат. Лізингові механізми можуть використовуватися для оновлення парку транспортних засобів, які використовуються як для регулярних, так і нерегулярних перевезень.

В основі документального оформлення лізингових операцій лежить лізинговий договір і акт-прийому передачі об'єкту оперативного (фінансового) лізингу. Після його підписання і реєстрації податкової накладної в електронному реєстрі підприємство має право на отримання податкового кредиту за фінансовим лізингом. Право власності на нього перейде після виконання всіх умов за договором, здійснення останньої оплати і підписання акту прийому-передачі основного засобу у власність лізингоотримувача.

Важливе значення для чіткої організації облікових процедур лізингу має визначення відповідних функцій, прав і обов'язків у посадовій інструкції головного бухгалтера транспортного підприємства. До основних із них слід віднести: участь в укладанні договорів

оперативного і фінансового лізингу, визначення їх податкових та фінансових наслідків, розробка порядку передачі прав власності на транспортні засоби при фінансовому лізингу, складання графіку сплати лізингових платежів. В обліковій політиці підприємства має бути відображені методи: нарахування амортизації транспортних засобів, обліку виробничих витрат у розрізі елементів, калькулювання витрат на технічне обслуговування, списання запасів у цілому та за окремими складовими (для автотранспорту – це паливо, запчастини, мастило, списання шин); нарахування заробітної плати тощо.

Транспортні засоби, отримані в лізинг, відображаються в обліку за субрахунками рахунку 10 Основні засоби з віднесенням амортизації на рахунок 131. На транспортних підприємствах для нарахування амортизації найчастіше використовується лінійний метод або виробничий метод, на основі застосування показників пробігу транспортного засобу, для списання палива - методи ФІФО та ціни продажу, для списання запчастин - метод ідентифікованої собівартості.

Витрати на обслуговування об'єктів транспортних засобів, що знаходяться в фінансовій оренді, несе лізингоотримувач. У бухгалтерському обліку вони відображаються за дебетом рахунків 23, 91, 92, 93 в залежності від функціональної ролі використовуваних орендованих основних засобів. Видатки з обслуговування лізингових договорів (послуги, комісії, відсотки тощо) відносяться на витрати щомісячно методом нарахування і відображаються за дебетом рахунку 952 Інші фінансові витрати в кореспонденції з рахунками зобов'язань.

За об'єктами, що знаходяться в оперативному лізингу, матеріальні витрати на їх обслуговування може нести як лізингодавець, так і лізингоотримувач відповідно до умов договору. У першому випадку заміна шин, мастила може здійснюватися лізинговою компанією та включатися до лізингового платежу.

Ефективність транспортної послуги визначається обсягами пасажиро- та/або вантажообороту у натуральних та вартісних вимірниках. Питомим показником є ресурсовіддача, яка розраховується відношенням обсягу реалізованих транспортних послуг до залишкової вартості основних засобів. Базою для розрахунку фондovіддачі може слугувати як вартість усього парку транспортних засобів, так і тих, що знаходяться у лізингу. Враховуючи необхідність погашення лізингових платежів, фондovіддача орендованих об'єктів транспорту має бути вищою. Таким чином, напрямками удосконалення обліково-аналітичної та контрольної системи підприємства в частині лізингових операцій має стати врахування бізнес-процесів надання транспортних послуг із використанням механізмів оперативного і фінансового лізингу.